
 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2022-4-43-49>

 <https://orcid.org/0000-0003-2939-3664>

САМБУРСЬКА Людмила Вікторівна

викладачка циклової комісії фахових медсестринських дисциплін, студентка ОС «магістр»,

Черкаська медична академія

e-mail: samburskaya74@gmail.com

УДК 378.147.091.33-027.22:[005.336.5-056.87:614.253.52](045)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР НА ЗАНЯТТЯХ З ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

Досліджується сутність та структура комунікативної компетентності майбутньої медичної сестри і характеризуються основні її компоненти: когнітивний, поведінковий, ціннісно-смісловий, емоційно-вольовий.

Уточнено поняття «компетентність», «комунікативна компетентність» та з'ясовано її місце й роль у формуванні професіоналізму майбутніх медичних сестер у закладі вищої медичної освіти.

Охарактеризовано підходи різних науковців щодо з'ясування структури комунікативної компетентності сучасних вітчизняних науковців, розкрито значення комунікації у сфері охо-

рони здоров'я та залежність успіху професійної діяльності медичних працівників від рівня сформованості комунікативної компетентності.

Акцентовано увагу також на сутності поняття соціально-комунікативної компетентності в сучасній науковій парадигмі.

Окреслено навчальні дисципліни, на заняттях яких відбувається активне фахове спілкування майбутніх медичних сестер, що ґрунтується на комунікативній взаємодії між викладачем та здобувачами освіти.

На матеріалі проведення практичних занять з дисциплін «Медсестринство в сімейній

медицині, геронтології, геріатрії та паліативній медицині», «Громадське здоров'я і громадське медсестринство», «Основи медсестринства» описано особливості формування комунікативної компетентності у майбутніх медичних сестер за допомогою використання таких ефективних методів навчання, як рольова гра (робота в парах, малих групах) та моделювання, що дає змогу виробляти та вдосконалювати вміння й навички усного та писемного спілкування здобувачів освіти.

Ключові слова: комунікативна компетентність; структура комунікативної компетентності; підготовка майбутніх медичних сестер; методи та прийоми формування комунікативної компетентності; заклад вищої медичної освіти.

Постановка проблеми. Євроінтеграційні процеси, що відбуваються в сучасній національній вищій школі впливають на реформування всієї системи підготовки майбутніх фахівців, зміну освітньої парадигми у вищій школі, активне залучення інноваційних методів, технологій та засобів навчання. На сучасному етапі розвитку вищої освіти в Україні здійснюється переацентація пріоритетів у системі професійної підготовки майбутніх фахівців різних галузей, у тому числі й медичної. Серед чинників, що зумовили процес реформування, можна виділити основні дві групи. Передусім це процеси, пов'язані зі змінами самої підготовки майбутніх фахівців сфери охорони здоров'я, що стають причиною переосмислення ролі медичного працівника у суспільстві. Реформи, які мають місце в сучасному житті країни стосуються й організації медичної допомоги населенню, у зв'язку з цим висувуються нові вимоги до надання медичних послуг. А це означає, що змінюються вимоги і до професіоналізму самих медичних кадрів. Водночас це стосується і змін в освітньому процесі підготовки майбутніх лікарів та медичних сестер до упровадження високотехнологічних методів надання медичної допомоги, використання сучасного медичного обладнання у закладах охорони здоров'я та до проведення діагностування населення. Ці зміни зумовляють перегляд всієї системи підготовки майбутніх фахівців сфери охорони здоров'я, що безпосередньо пов'язано з новими методологічними підходами до навчання у вищій медичній школі. Основним методологічним підходом до підготовки майбутніх фахівців з вищою освітою в науковій літературі є компетентнісний підхід, який ґрунтується на формуванні у здобувачів освіти загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, серед яких чільне місце посідає й вироблення у майбу-

тніх фахівців комунікативної компетентності.

У науковій літературі останнім часом особлива увага вченими приділяється з'ясуванню місця і ролі комунікативної компетентності у контексті компетентнісного методологічного підходу у вищій освіті. Різні аспекти комунікації у сфері охорони здоров'я представлено в монографічній праці Т. та М. Знаменських, Г. Слабкого [1]. Розкриття сутності комунікативної компетентності та її роль в сучасній науковій парадигмі здійснено в публікації М. Айзенбарта [2]. Питання дослідження комунікативної компетентності майбутніх лікарів, її значення для їхньої професійної діяльності порушено в статті В. Дроненко [3]. Структуру комунікативної компетентності майбутніх сімейних лікарів подано в науковому доробку К. Орду [4]. Особливостям формування комунікативної компетентності у студентів лікарських спеціальностей присвячено роботи Н. Галяяша, Н. Бількевич, Н. Петренко [5] та І. Кінаш [6].

Однак не всі аспекти досліджуваної нами проблеми знайшли своє повне відображення в наукових джерелах, це й зумовило вибір теми статті, **метою** якої є з'ясування особливостей формування комунікативної компетентності у майбутніх медичних сестер на заняттях з фахової підготовки.

У ході написання публікації було використано такі основні методи дослідження: теоретичний аналіз наукових джерел із зазначеної проблеми, дедукція, узагальнення та систематизація зібраного матеріалу, спостереження та моделювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі підготовки майбутніх медичних працівників важливу роль відіграють новітні підходи у системі вищої освіти, серед яких дослідники розглядають компетентнісний підхід. Тема статті, пов'язаної з формуванням комунікативної компетентності у майбутніх медичних сестер на заняттях з фахових дисциплін, насамперед вимагає з'ясування й уточнення основних базових понять, зокрема «методологічний підхід», «компетентнісний підхід», «компетентність», «комунікативна компетентність», «процес формування комунікативної компетентності».

Виходячи з визначення категорії «методологія», що означає вчення про логічні конструкції, структурну побудову, методи і принципи розв'язання наукової проблеми та форми і засоби наукового пізнання дійсності, методологічний підхід, на думку А. Стогній, становить собою «принципи організації педагогічного процесу і діяльність його учасників» [7, с. 112].

Одним із методологічних підходів учени розглядають компетентнісний, який ґрунтується на формуванні компетентностей. З наукової літератури відомо, що компетентність є певною сукупністю знань, умінь і навичок необхідних для успішної професійної діяльності, зокрема вміння аналізувати та оцінювати, передбачати наслідки професійної діяльності, збирати та використовувати важливу інформацію, адаптувати до умов та вимог практичної діяльності та доцільно застосовуючи засоби інформаційно-комунікативних технологій; досвіду викладацької діяльності та ціннісного ставлення до предмета своєї роботи. Термін компетентний, якщо брати в широкому розумінні цього слова, означає знаючий, обізнаний в певній сфері діяльності, а у вузькому розумінні – це особа, якій належить право авторитетного судження як фахівця високого рівня в певному колі проблем. Водночас набуття компетентностей майбутнього фахівця залежить від його активності, свідомого ставлення до різних видів професійної діяльності (навчання, організаційної та науково-дослідницької діяльності, проходження виробничої практики тощо). Компетентність не є застиглою та незмінною категорією, вона постійно розвивається і чим динамічнішим, складнішим стає життя, тим більше нових компетентностей воно вимагатиме від особистості, щоб найефективніше відповідати вимогам часу, новим викликам, успішно розв'язувати життєві та професійні проблеми.

Відповідно до загальних тенденцій європейської глобалізації Рада Культурної Кооперації вищої освіти визначила ключові компетентності, якими необхідно оволодіти молодим фахівцям здобуваючи вищу освіту. З огляду на це, її мета Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2025 року співвідноситься з формуванням цих основних компетентностей. Однією з вагомих компетентностей ученими розглядається комунікативна, яка характеризується здатністю особистості діяти в конкретних життєвих обставинах, доречно будувати своє спілкування з іншими людьми. Крім компетентнісного підходу в освіті на формування комунікативної компетентності частково впливає діяльнісний підхід, який покликаний розвивати самостійну творчу активність кожного здобувача освіти. Навчання майбутніх фахівців будь-яких спеціальностей на початковому етапі передбачає спільну освітньо-професійну діяльність під керівництвом викладача, а згодом самостійну.

Як зазначають Н. Галіяш, Н. Бількевич, Н. Петренко, підготовка майбутніх медич-

них працівників здійснюється в межах шести основних компетентностей, які відповідають світовим стандартам медичної допомоги, зокрема це: медичні теорія та знання; догляд за пацієнтами та процедурні навички; міжособистісні та комунікативні навички; практичне навчання та вдосконалення; вміння провадити практику в сфері діючої системи охорони здоров'я; професіоналізм [5, с. 68]. У зв'язку з цим майбутніх медичних сестер необхідно готувати виходячи з традиційних моделей спілкування медичного працівника з пацієнтами, а саме з інформаційної, інтерпретаційної, консультативної та патерналістської. Як вважає В. Дроненко, найпоширенішою моделлю у спілкуванні медиків з пацієнтами є патерналістська, яка означає всебічну підготовку лікаря та його помічника, тобто медичної сестри, до спілкування з хворим. З огляду на це медичний працівник повин виконувати насамперед роль опікуна пацієнта, а це означає, що майбутній медик має оволодіти вміннями й навичками активної комунікативної взаємодії з пацієнтами з метою побудови довірливих взаємин, які базуються на повазі один до одного, взаєморозумінні та підтримці з боку лікаря та медсестри. Саме такі стосунки стають запорукою успішного лікування та швидкого одужання хворого [3, с. 42]. Такими якостями може володіти майбутній медичний працівник завдяки сформованій під час навчання в закладі медичної освіти комунікативній компетентності. У науковій літературі побудує думка про те, що комунікативна компетентність належить до комунікативної культури будь-якого фахівця-професіонала, підґрунтям його успішного просування в кар'єрі.

І. Кінаш зазначає, що у здобувачів освіти в переважній більшості домінує орієнтація на якісне виконання професійних завдань, а меншої вагомості вони надають професійно важливим якостям комунікативної, ціннісно-мотиваційної та емоційно-вольової сфер медсестринської діяльності [6, с. 86].

Більшість вчених під поняттям комунікативна компетентність майбутнього медичного працівника розуміють таку компетентність, яка ґрунтується на розвинених комунікативних здібностях, практичних вміннях та фахових знаннях особистості, а також на інтелектуальних і соціально-зумовлених характеристиках, що уможливає в майбутньому медичному працівнику здійснювати ефективну професійну діяльність через комунікативно виправдані дії відповідно до конкретних ситуацій міжособистісної взаємодії лікаря, медичної сестри з пацієнтами. Іншими словами

Н. Галіяш, Н. Бількевич, Н. Петренко, сутність комунікативної компетентності трактують як здатність ефективно, доцільно отримувати інформацію, детально її аналізувати та оперативно передавати адресату мовлення, досягати визначеної мети через переконання співрозмовника у її достовірності та спонукання до активних дій, а також, у свою чергу, додатково отримувати інформацію про психоемоційний стан комуніканта на базі невербальних сигналів та здійснювати прогнозування його реакцій, коригувати свою поведінку у ході спілкування [5, с. 68].

М. Айзенбарт пропонує виокремлювати у складі комунікативної компетентності такі компоненти, як: знання особливостей і проблем пацієнтів та медичного персоналу, з якими потрібно спілкуватися; володіння сучасними комунікативними технологіями; вміння сприймати та аналізувати міміку, жести та інтонації співрозмовника; володіння основами ораторського мистецтва та їх практичне застосування; уміння уникати конфлікти, передбачати їх виникнення, врегульовувати ті, що уже виникли; багатий словниковий запас; здатність до емпатії; дотримання прийнятих у суспільстві норм етики та етикету; використання у практичній діяльності деякі акторські здібності; навички активного слухання; висока грамотність і стилістична внормованість писемної форми мовлення; достатньо розвинене усне мовлення медичного працівника, впевнена інтонація, що супроводжується емоційною забарвленістю; вміння добирати докази та переконувати співрозмовника у власних поглядах [2, с. 4].

У свою чергу, автори монографії «Комунікації в охороні здоров'я» до комунікативної компетентності середніх медичних працівників зараховують «знання задач та функцій комунікацій, форм і методів комунікативного впливу, особливостей комунікацій в залежності від цільової групи комунікативного впливу, достатній рівень знань з предмету комунікації, правил деонтології, правил збереження конфіденційності інформації» [1, с. 130].

К. Орду на основі проведеного аналізу структури комунікативної компетентності особистості майбутнього фахівця виділяє чотири основних компоненти комунікативної компетентності медичного працівника: когнітивний, поведінковий, ціннісно-смысловий, емоційно-вольовий [4, с. 168].

Когнітивний компонент є одним із провідних у формуванні комунікативної компетентності майбутньої медичної сестри. Він передбачає оволодіння здобувачами освіти знаннями про вербальні та невербальні засоби комунікації, знаннями про осо-

бливості, функції, структуру професійного спілкування. Він передбачає засвоєння сукупності базових комунікативних знань, умінь та навичок, зокрема: знання медичної термінології, практичні вміння підтримувати розмову з пацієнтом та персоналом; створювати висловлювання в різних стилях, жанрах та типах мовлення; вміння логічно, структуровано доносити інформацію, вести бесіду; внутрішня готовність до виявлення та виправлення різних типів помилок щодо власного мовлення; здійснення спілкування, використовуючи різні доречні вербальні та невербальні засоби мови.

Поведінковий компонент спрямований на формування умінь реалізовувати комунікативні здібності в конкретних випадках професійного та ділового спілкування, а саме: вміння проводити та підтримувати бесіду з пацієнтом; вміння долати під час спілкування психологічні бар'єри; розуміння та врахування індивідуально-психологічних особливостей хворих; здатність вислухати проблеми пацієнта та надати йому практичну рекомендацію; вміння усвідомити та проаналізувати усі напрямки своєї професійної діяльності.

Ціннісно-смысловий компонент пов'язаний з готовністю майбутньої медичної сестри реалізувати комунікативну компетентність у практичній діяльності.

Емоційно-вольовий компонент означає володіння вмінням майбутньої медичної сестри впливати на пацієнтів у ході розмови, скеровувати їхню увагу; вміння дізнаватися про настрої пацієнта, його внутрішній світ; здатність проявляти співчуття до хворого щодо його захворювання.

В. Дроненко подає схожу структуру компонентів комунікативної компетентності майбутнього медичного працівника, до її складу він долучає: «комунікативний самоконтроль, толерантність, емпатію, вміння встановлювати контакти, вміння слухати, уважність, відкритість, низьку конфліктність, бажання допомогти й орієнтацію на соціальну користь, прагнення до співпраці» [3, с. 42].

Розвиток комунікативної компетентності майбутніх медичних фахівців є тривалим і досить складним процесом. Особливу складність під час викладання фахових дисциплін має співвідношення обов'язкового предметного курсу з реальним мовленнєвим досвідом здобувачів освіти.

Аналізуючи сучасні освітні програми, за якими здійснюється підготовка майбутніх медичних сестер, нами було виявлено, що у багатьох з них передбачено формування у здобувачів освіти навичок міжособистісної

взаємодії, спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, командної взаємодії на різних рівнях: студент–викладач, студент–викладач–студент, студент–студент. Основи цих комунікативних навичок закладаються у ході вивчення таких навчальних дисциплін, як «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Психологія», «Біоетика», «Деонтологія» тощо. Так, наприклад, у Черкаській медичній академії за освітньою програмою «Сестринська справа» спеціальності 223 Медсестринство обов'язковими є такі дисципліни як: з циклу загальної підготовки – «Основи психології та міжособове спілкування», «Патоморфологія та патофізіологія», «Фармакологія та медична рецептура», «Основи екології та профілактичної медицини», «Медична біологія», «Ріст і розвиток людини»; з циклу спеціальної підготовки – «Медсестринство у внутрішній медицині», «Медсестринство в педіатрії», «Основи медсестринства», «Медсестринство в гінекології та репродуктивне здоров'я і планування сім'ї», «Медсестринство в сімейній медицині, геронтології, геріатрії та паліативній медицині» тощо.

Отримані знання майбутніми медичними сестрами на заняттях цих дисциплін вони зможуть реалізувати під час проходження виробничої практики в клініці та вдосконалити в подальшій професійній діяльності в роботі з пацієнтами. Водночас слід враховувати такий чинник, не завжди під час проходження практики вдало можна використовувати майбутніми медичними сестрами спостереження за правильним спілкуванням лікарів, їхніх медичних працівників зі хворими, оскільки більшість з них закінчувала вищі медичні заклади раніше, коли сама підготовка велася російською мовою та приверталась недостатня увага відповідно українською мовою.

З огляду на це, під час практичних занять у медичному закладі необхідно активніше практикувати усне виконання мовленнєвих завдань, пов'язаних з використанням різноманітних засобів таких необхідних для порозуміння висловлення співчуття, слушної поради, рекомендацій майбутнім пацієнтам. З цією метою на заняттях з фахових дисциплін у Черкаській медичній академії викладачі вдаються до застосування інтерактивної технології навчання, зокрема роботи в парах, малих групах, дискусії, рольових, ділових ігор, виконання ситуативних завдань.

У курсі навчальної дисципліни «Медсестринство в сімейній медицині, геронтології,

геріатрії та паліативній медицині» однією з важливих тем є «Профілактика – основа сімейної медицини», на практичному занятті з якої у майбутніх медсестер формують навички з організації патронажних візитів до пацієнтів різного віку; проведення антропометрії дорослого населення; оцінювання фізичного розвитку пацієнта за отриманими даними; призначання геродієти; виконання етапів медсестринського процесу над геріатричним пацієнтом; заповнення, ведення медичної та медсестринської документації [8]. З метою вироблення комунікативних умінь у майбутніх медичних сестер використовуємо метод рольової гри за допомогою роботи в парах. Об'єднуємо студентів попарно і пропонуємо виконати роль медичної сестри і пацієнта, імітуючи патронажний візит. Їм необхідно побудувати усний діалог для проведення профілактики інфекційних захворювань. Кожна із пар отримує завдання на картці із зазначенням назви хвороби (ботулізм, віспа, кашлюк, туберкульоз, холера, черевний тиф, краснуха, кір, коронавірусна хвороба тощо). Спочатку студенти письмово готують діалог, а потім по-черзі пари озвучують «діалог між медсестрою та пацієнтом», використовуючи наукові медичні терміни, слова з мовного етикету та побутову лексику. Завдання викладача полягає в тому, щоб удосконалювати не лише мовлення студентів, а й орієнтувати їх на грамотне використання почергових кроків профілактичної роботи інфекційних хвороб. Гру можна видозмінити запропонувавши парам розіграти діалог в інший спосіб: один студент отримує картку, на якій зазначено його стать, вік, історію хвороби пацієнта, фізіологічні особливості, а інший, виконуючи роль медсестри, відповідно до цих характеристик пацієнта буде пропозиції щодо профілактики конкретної інфекційної хвороби. Після проведення рольової гри викладач організує обговорення, у ході якого виокремлюються позитивні та негативні аспекти усного мовлення майбутніх медичних працівників.

Для удосконалення письмових комунікативних навичок у здобувачів освіти широко практикується на практичних заняттях з будь-якої фахової дисципліни метод моделювання. Наприклад, під час засвоєння теми «Роль правильного вигодовування дітей першого року життя у формуванні здоров'я та профілактиці захворювань» з дисципліни «Громадське здоров'я і громадське медсестринство» студентам пропонується скласти пам'ятку, адресовану моло-

дим мамам щодо правильного вигодовування немовлят першого року життя.

Таке завдання спонукатиме майбутніх медичних сестер до правильного добору переконливих аргументів, пояснень важливості правильної організації вигодовування дитини, ролі прикормів та регламентації їх введення, корисні поради щодо змішаного та штучного вигодовування дитини [9].

Ефективним методом на практичних заняттях з фахових дисциплін є також робота в малих групах. Так, наприклад, на практичному занятті з дисципліни «Основи медсестринства» розглядається тема «Прийом пацієнтів», що завжди супроводжується активною діяльністю медсестри [10]. Для цього викладач об'єднує студентів в кілька малих груп, кожній з яких необхідно спочатку обговорити організацію і ведення прийому за участю лікаря, медсестри, хворого та одного з його родичів, а потім представити перед аудиторією підготовлений полілог. Після такої презентації теж проводиться за участю викладача широке обговорення, де висловлюються як і педагог, так і представники кожної з цих малих груп.

Наші спостереження та досвід роботи підтверджують, що вибір методів формування та розвитку комунікативної компетентності у майбутніх медичних сестер обумовлюється цілями навчання, змістом та обсягом навчального матеріалу, професійною мотивацією самих студентів, сукупністю необхідних комунікативних навичок та умінь, потрібною у майбутній практичній діяльності. Такими методами, крім описаних нами ділових, рольових ігор, роботи в групах, є проведення проблемних лекцій і презентація студентами доповідей, тестування, анкетування та індивідуальні бесіди.

Ключові способи формування комунікативної компетентності у майбутніх медичних сестер полягають у тому, що всі організаційні форми, методи та прийоми співпраці викладача зі студентами спрямовані на те, щоб зміст навчального матеріалу став важливим джерелом для самостійного пошуку розв'язання проблем, самонавчання та самовдосконалення.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, формування комунікативної компетентності у майбутніх медичних сестер є одним із пріоритетних завдань закладу вищої медичної освіти, оскільки в сучасних умовах високої конкуренції випускники повинні стати конкурентоспроможними у сфері охорони здоров'я. Комунікативна компетентність сприяє за-

безпеченню вдосконаленню умінь і навичок спілкування в освітній, науково-дослідницькій, соціально-побутовій, офіційно-діловій сферах професійної та життєвої діяльності особистості майбутнього медичного працівника. Подальшого дослідження потребує питання ролі використання комунікаційно-цифрових технологій у підготовці майбутніх медичних сестер з фахових дисциплін.

Список бібліографічних посилань

1. Знаменська М.А., Слабкий Г.О., Знаменська Т.К. Комунікації в охороні здоров'я: монографія. Київ, 2019. 194 с.
2. Айзенбарт М.М. Сутність поняття «Соціально-комунікативна компетенція» в сучасній науковій парадигмі. *Молодий вчений*. 2017. № 4.3 (44.3). С. 1–4.
3. Дроненко В.Г. Дослідження комунікативної компетентності майбутніх лікарів. *Медична освіта*. 2018. № 4. С. 41–47.
4. Орду К. Структура комунікативної компетентності майбутніх сімейних лікарів. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2019. Вип. 24. Т. 2. С. 165–170.
5. Галіяш Н.Б., Бількевич Н.А., Петренко Н.В. Формування комунікативної компетентності як фундаментальної складової професії лікаря. *Медична освіта*, 2019. № 2. С. 67–74.
6. Кінаш І.О. Формування комунікативної компетентності майбутніх лікарів на етапі професійної підготовки. *Медична освіта*, 2020. № 3. С. 84–88.
7. Стогній А. Методологічні підходи до навчальної дисципліни «Загальні технології харчових виробництв» у процесі підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. *Наукові записки*, 2019. Вип. 9(III). С. 110–114.
8. Робоча програма навчальної дисципліни «Медсестринство в сімейній медицині, геронтології, гериатрії та паліативній медицині», спеціальність 223 Медсестринство ОПП «Сестринська справа». Черкаси: Черкаська медична академія, 2022. 29 с.
9. Робоча програма навчальної дисципліни «Громадське здоров'я і громадське медсестринство», спеціальність 223 Медсестринство ОПП «Сестринська справа». Черкаси: Черкаська медична академія, 2022. 16 с.
10. Робоча програма навчальної дисципліни «Основи медсестринства», спеціальність 223 Медсестринство ОПП «Сестринська справа». Черкаси: Черкаська медична академія, 2022. 25 с.

References

1. Znamenska, M.A., Slabky, G.O., Znamenska, T.K. (2019). Communications in health care: monograph. 194 p. [in Ukr.].
2. Eisenbart, M.M. (2017). The essence of the concept of «Social and communicative competence» in the modern scientific paradigm. *A young scientist*, 4.3(44.3): 1–4 [in Ukr.].
3. Dronenko, V.G. (2018). Research of communicative competence of future doctors. *Medical education*, 4: 41–47 [in Ukr.].
4. Ordu, K. (2019). The structure of communicative competence of future family doctors. *Current issues of humanitarian sciences*, 24(2): 165–170 [in Ukr.].
5. Galiyash, N.B., Bilkevich, N.A., Petrenko, N.V. (2019). Formation of communicative competence as a fundamental component of the doctor's profession. *Medical education*, 2: 67–74 [in Ukr.].
6. Kinash, I.O. Formation of communicative competence of future doctors at the stage of professional training. *Medical education*, 3: 84–88 [in Ukr.].
7. Stogniy, A. (2019). Methodological approaches to the educational discipline "General technologies of food production" in the process of training future teachers

- of professional training. *Scientific notes*, 9(III): 110–114 [in Ukr.].
8. Work program of the educational discipline «Nursing in family medicine, gerontology, geriatrics and palliative medicine», specialty 223 Nursing (2022). Cherkasy: Cherkasy Medical Academy. 29 p. [in Ukr.].
  9. Work program of the educational discipline «Public health and community nursing», specialty 223 Nursing. (2022). Cherkasy: Cherkasy Medical Academy. 16 p. [in Ukr.].
  10. Work program of the educational discipline «Fundamentals of Nursing», specialty 223 Nursing. (2022). Cherkasy: Cherkasy Medical Academy. 25 p. [in Ukr.].

SAMBURSKA Lyudmila

teacher of the Department of professional nursing disciplines, student of the Master's program,
Cherkasy Medical Academy

**PECULIARITIES OF COMMUNICATIVE COMPETENCE THE FORMATION IN FUTURE NURSES
AT CLASSES IN PROFESSIONAL DISCIPLINES**

Summary. *Introduction.* The ongoing European integration processes of modern national higher education influence the reformation of the entire system of training future specialists, the change of the educational paradigm in higher education, the active involvement of innovative methods, technologies, and teaching aids. At the current stage of development of higher education in Ukraine, there is a re-emphasis of priorities in the system of professional training of future specialists in various fields, including the medical one. This also applies to changes in the educational process of training future doctors and nurses for the implementation of high-tech methods of providing medical care, the use of modern medical equipment in health care institutions, and for diagnosing the population. These changes require a review of the entire system of training future healthcare professionals that is directly related to new methodological approaches to education at a higher medical school. Among the main methodological approaches to the training of future specialists with higher education, the competent approach is considered in the scientific literature, which is based on the formation of general and special (professional) competences in students, among which the development of communicative competence in future specialists occupies a prominent place.

Purpose. The purpose of the article is to find out the specifics of communicative competence formation in future nurses at professional training classes.

Methods. While writing the publication, the following main research methods were used: theoretical analysis of scientific sources on the specified problem, deduction, generalization and systematization of the collected material, observation, and modeling.

Results. The essence and structure of the future nurse's communicative competence were clarified; its main components including cognitive, behavioural, value-semantic, emotional-volitional ones, were revealed. In addition, the concept of "competency", "communicative competence" was clarified, and its place and role in the formation of professionalism of future nurses in the insti-

tution of higher medical education was clarified. The approaches of various researchers to clarifying the structure of communicative competence of modern domestic scientists are characterized; the importance of communication in the field of health care and the dependence of the success of the professional activity of medical workers on the level of communicative competence are revealed. Educational disciplines, in the classes of which there is an active professional communication of future nurses based on communicative interaction between the teacher and the students, are considered. The features of forming the communicative competence in future nurses are described on the material for conducting practical classes in the disciplines «Nursing in family medicine, gerontology, geriatrics and palliative medicine», «Public health and nursing», «Fundamentals of nursing» using such effective methods of learning, as a role-playing game (work in pairs, small groups) and modeling, which makes it possible to develop and improve the skills and abilities of oral and written communication of students.

Originality. The technique of forming the communicative competence of future nurses in classes on professional disciplines using innovative teaching methods is proposed for the first time.

Conclusion. Communicative competence formation in future nurses is one of the priority tasks of a higher medical education institution, because in today's conditions of high competition, graduates must become competitive in the field of health care. The problem of the role of using communication and digital technologies in training the future nurses in professional disciplines requires further research.

Keywords: communicative competence; structure of communicative competence; training of future nurses; methods and techniques of communication competence formation; institution of higher medical education.

Одержано редакцією 21.11.2022
Прийнято до публікації 04.12.2022